СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 123. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 27-го червня 1944. No. 123. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, June 27, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

РЕПУБЛИКАНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ГОТОВА ДО НАРАД

ШІКАГО. — В год. 10:15 перед полуднем в понеділок 26. червня в Шікаго Стадіом зібралися делегати й гості на відкриття краєвої конвенції Републиканської Партії. Конвенція має на ціли ухвалити передвиборчу плятформу й поставити кандидатів на президента та віцепрезидента Злучених Держав до вибору в найближчій осені. Із усіх стейтів та територій Злучених Держав прибуло 913 партійних делеґатів. Між ними здавна йшла агітація за прихильність до різних кандидатів на найвищі краєві уряди. Так, як тепер впевняють, то більшість, бо аж 851 голосів має за собою як кандидат на президента нюйорський губернатор Тамес Дюі. Панує загальне переконання, що він буде поставлений кандидатом на першім балоті. Найпевнішим кандидатом на становище віцепрезидента вважається каліфорнійський губернатор Ирл Ворен, хоч він самий не виявляє бажання приняти цю кандидатуру.

Щодо плятформи ,то для її змісту є рішальним военний настрій. Мабуть підо впливом бувшого републиканського кандидата на становище президента Вендела Вилкія замітна сильна струя між делегатами, щоб у плятформі вмістити якнайсильнішу постанову, щоб Америка взяла участь в перебудові світу разом з іншими великими державами. Появилися навіть проєкти, щоб конвенція приняла постанову про конечність реформи міжнародного права зогляду на несподівану появу автоматичних літаків у війні без потреби вживаання пільотів до керування.

Предсідником републиканської конвенції назначений при відкриттю ґубернатор Ворен, а після зорґанізовання конвенції провід перейме постійний предсідник конгресмен Джозеф В. Мартин.

МИЧЕЛ ФІЛД (Лонг Айленд ,Н. Й.).—Сюди прибули военним літаком перші ранені в інвазії з налету 6. червня б. р. Є це підполковник Майкел С. Морфі, який оперував „ґлайдером" вчасі налету. Опускаючися на землю, він натрапив на дерево і важко покалічився. Другий ранений це вояк Джеймс А. Лестер, якого покалічив шрапнель. Разом з ними приїхали ще 16 вояків ранених в іншій акції. Вони оповідають свої переживання в живих красках.

ДОПОМОГА ДЛЯ ЖЕРТВ ТОРНАДА

ПИТСБУРҐ. — Вночі з пятниці на суботу 24. червня шаліла буря-торнадо в південній частині стейту Пенсилвенія й північній частині стейту Вест Вирджінія. Досі найдено 146 забитих і 1,000 покалічених. Неозначене число людей осталося без даху над головою, а шкоду нараховують на міліони долярів. Велику справність в несенню допомоги нещасливим виказав Американський Червоний Хрест, який naборзі поуставляв кантини для харчування бездомних і розставив шатра для їх переночування. До помочи станули церкви й громадянські організації, відступаючи на вжиток нещасливих шкільні будинки, стації пожежні та інші прилюдні будівлі.

ЗАГАДОЧНА СМЕРТЬ УРЯДОВЦЯ АМБАСАДИ

ВАШИНҐТОН. — Радник норвезької амбаси Ларс Йорстад сповістив поліцію, що перший секретар цієї амбасади Андре Дедекам і його жінка Луїза померли несподівано разом в своїм мешканню. Це виявилося в неділю вечером, коли до них прибув Йорстад і застав двері їх мешкання замкнені. При помочи суперінтендента будинку він отворив двері і найшов обоє неживих на ліжку. У газовій печі була частинно вітворена закрутка. Закликана поліція ствердила, що вікна в мешканні були вітворені, отже небіжчики не могли отруїтися ґазом.

ЗАКЛИКАЮТЬ МОЛОДИХ ЛІКАРІВ І ДЕНТИСТІВ ДО ВІЙНИ

НЮ ЙОРК. — Окружний директор Поборової Служби полковник МекДермот видав наказ, щоб усі лікарі й дентисти нижче 38 літ життя негайно зголосилися до служби в медичному корпусі. Коли не зголосяться добровільно ,то їх притягнеться до служби як звичайних вояків, а відтак їх приділять до відповідної праці в армії.

РАНЕНІ МАЮТЬ ПЕРШЕНСТВО В ТРАНСПОРТІ

ВАШИНҐТОН. — Бюро Оборонного Транспорту видало розпорядок для залізничих підприємств, щоб вони поробили всякі старання дати першенство в переїзді і в перевозі раненим, які вертаються з военних фронтів. Управи залізниць дістали наказ усунути подорожних з залізничих ваґонів, коли місця будуть потрібні для вигоди ранених, а навіть цілком не впустити до вагонів, коли потяг буде занятий военними інвалідами.

Понад 3,000 людей на величавім Ювилейнім Святі У. Н. Союзу в Питсбурзі

ПИТСБУРҐ (Телеграма до „Свободи"). — Ювилейне Свято з нагоди 50-ліття У. Н. Союзу, влаштоване відділами Союзу з Питсбурґу й околиці дня 25. червня в Вест Вю Парк, було величавою культурною маніфестацією, в якій взяло участь понад 3,000 людей. Пенсилвенійський сенатор, Джеймс Дж. Дейвис, оваційно витаний, виголосив дуже змістову промову, в якій підкреслив у першу чергу те, що зробили У. Н. Союз та його відділи і членство для военних змагань, а далі зупинився ширше над тим, чого він навчився з читання Історії України. Сказав, що найвище цінить український нарід за його безмежну любов свободи та те, що він зробив для охорони людської культури в Европі. З інших бесідників голов. секр. Д. Галичин зазначив, що зорганізовання панею Юлією Кучер в Карнеґі, Па. нового молодечого відділу У. Н. Союзу є найліпшою вказівкою, як треба вшановувати Золотий Ювилей У. Н. Союзу, а ред. С. Шумейко підніс заслуги У. Н. Союзу для Америки і українського народу в старому краю. Програму отворив пром. М. Фук, а проводив нею гром. М. Панчак. Виступали як солісти Марія Полиняк з Ню Йорку, Марія Хандога з Питсбурга, Мирослав Романюк, скрипак з Торонто, а їм акомпаніювала Люба Королишин. Танцюристами, що вивели українські народні танки проводила Леся Кучер. Співав український церковний хор з Карнеґі під проводом В. Львівського. Присутними були теж: Марія Малевич, заст. голов. предс. У. Н. С. та Ґеновефа Зелко, гол. радна. Програма була виконана знаменито.

ПОСВЯЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПАМЯТНИКА АМЕРИКАНСЬКИМ ГЕРОЯМ В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — На трикутній площі, яку створило перехрестя вулиці 9. й 10. коло 2. евені перед старинною церквою св. Марка зібралося в годині 3. сполудня в неділю 25. червня 1944 яких 3,000 осіб, а поза ними на хідниках та на рогах вулиць ще яких 2,000. Більша частина прибула з походу, уладженого українськими товариствами при співучасти музичної банди Американського Леґіону й банди української католицької церкви св. Юрія. Похід відзначався пестрою різнородністю вбрань, головно ветеранських та воякьких; народних українських строїв шкільних дітей; дальше дівочої чети, Українського Хору, білих одностроїв українських відділів Американського Червоного Хреста з Ню Йорку і з Нюарку та великим числом американських і українських прапорів. Коли ліс прапорів прибув на згадану площу, все було готове до відслонення на ній українського памятника для американських ветеранів теперішної війни. Памятник поставив окремий комітет громадян українців міста Ню Йорку. Він представляє камін[illegible] білий стовп-машт для вивішування американського прапору. [illegible] багатшою верст[illegible]

Dedicated to American Heroes of all nationalities who died for their country in the Second World War. — Erected by Ukrainian Americans of Greater New York in memory of their sons July Fourth, 1944.

Площу під будову відступило місто і управа міста прислала на відкриття памятника крісла та уставила підвищення для гостей і вставила ґолосники на бальконі церкви св. Марка знадвору. Цій обставині треба завдячувати, що кожне слово промовців і співи хорів розходилося грімко довкруги.

Іменем комітету відкрив свято ветеран першої світової війни Михайло Першин, і представив як впорядчика ветерана з боїв на Пацифіку Василя Чосника. Дедикацію по англійськи виголосив о. Маріян, ЧСВВ, прапор висісила Катерина Джорджія іменем українського відділу А. Ч. Х., при звуках військової трубки, почім хор церкви св. Юрія під управою Т. Онуфрика відспівав Американський Гимн, ігумен-парох церкви св. Юрія о. Максим Марків відправив короткий чин посвячення, серед котрого хор відспівав „Пречистая Діво Мати", а в перервах між промовами цей хор відспівав ще „Там на горі, там женці жнуть" (композиція О. Кошиця) і „Живи Україно!" (композиція М. Гайворонського). Промови виголосили по українськи: о. М. Марків, Клявдія Олесницька, Роман Слободян (який подав, що через нюйорські банки, на „кредит" нюйорських українців У. Н. Союз закупив бондів Пятої Позички на суму $300,000) і о. Лев Весоловський, парох укр. прав. церкви св. Володимира. По англійськи промовляли: іменем А. Ч. Хреста пані Лемен, конґресмен 19. округи Артур Дж. Клайн, асемблимен Степан Ярема, пастор церкви св. Марка Ричард МекАвой. Іменем міста асистент комісаря парків переняв під опіку памятник Джан Гіслип.

Перед закінченням хор церкви св. Володимира під управою гр. Голутяка відспівав Молитву: „Боже Великий Єдиний". Катерина Джорджія подякувала по анґлійськи цим, хто заслужився коло будови памятника, а впорядчик Василь Чосник запросив зібраних на гостину до авдиторії української школи при 6. вулиці. Маніфестацію закінчено гимном „Ще не вмерла Україна", в год. 5. Погода була сприятлива, бо грозив дощ і люди затрималися в місті. Українські промовці підносили працю українців для Америки й для волі України; промовці в англійській мові стверджували розвиток українського громадянства у вільній Америці.

Американський прапор для цього памятника передержує управа міста. Його привезено на ганок церкви св. Марка. Коли вже все було готове до дедикації, рознісся голос военної трубки, а 4 вояки зоружені крісами перенесли прапор з церкви під памятник, де віддали його комітетови будови памятника. Вчасі цеї церемонії ввесь нарід стояв на позір, а поліція уладила шпалір між збитою масово публикою.

ЗАКРИТІ В РОВІ. — Американські вояки під Сан- Сопер-лє-Вікомт, у Франції, їхали троком по гостинці, коли на них стали летіти німецькі кулі. Вони злізли з троків і залягли в рові, аби відбити німецький напад.

НІМЦІ ПРИЗНАЮТЬ УПАДОК ШЕРБУҐА

НАЙВИЩА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Речник головної команди аліянтських інвазівних військ заявив ,що „місто Шербурґ находиться вже майже все в нашім посіданню". Німецьке радіо подало вже вістку, що Шербурґ упав, але аліянтські донесення говорять ще про дальшу боротьбу за остаточне заняття міста.

Найпертіший опір ставлять ще деякі форти, передусім Д'Октевіль та Ді Руль. При розбиванню кількох фортів помагали великі гармати з аліянтських кораблів, що стоять на повнім морю під Шербурґом; у цей спосіб розбито форти на острові Пеле й Форт Флямвнд. Кораблів теж уживано для розбивання деяких інших ворожих позицій, до яких не було кращого приступу сухоземом.

У суботу з порту Шербурга вихав конвой сімох німецьких кораблів, повних німецьких технічних військ ,і пробував перекрастися попри аліянтські кораблі та ці конвой розбили, затопивши з нього пять кораблів, а ушкодивши два.

За обчисленнями аліянтської команди, в Шербурґу пійманo коло 32,000 німецьких вояків. Вона сподівається перемінити порт для своїх потреб у найкоротшому часі. Технічні відділи ,що мають очистити порт з наслідків бомбардування, стоять готові.

Підчас коли американці заняті остаточним добуттям Шербурга, британські війська почали дальшу офензиву з добутого ними Тілі-сір-Сель. Офензиву почато сильним баражем.

ВАЖКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО НАЦІСТИЧНИХ БАЗАХ У ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН. — Британські й американські літаки ударили повною силою по різних німецьких інсталяціях у західній Европі ,від Англійського каналу на [illegible] Бомбовики з баз у Британії заатакували великі маґазини военних матеріялів й летнища коло Толус, підчас коли літаки з Італії вдарили на округ Марселі й Авіньону.

Лекші літаки били по військах по всій Франції, а тисячка вдарила на округу від Дієпу до Остенди, шукаючи видно за базами „роботів".

ПОВАЖНІ ЗНИЩЕННЯ В БІРЛІНІ ВІД БОМБАРДУВАНЬ

ЛОНДОН. — Фотографії, зняті підчас розвідних летів понад Берлін, доказують, що бомбардування Берліну британськими літаками в минулу середу наробило там величезного знищення. Внаслідок цього атаку на Берлін, у якому взяло участь більше бомбовиків і боєвиків ,ніж у якімнебудь попереднім рейді, розбито вибуховими матеріялами урядовий будинок Гітлера, головну кватиру Гестапа, міністерство пропаганди, чотири залізничі двірці ,пять тягарових двірців, та принаймні 35 важких промислових підприємств. Найбільше потерпіли центральні округи німецької столиці.

Прибувші до Лісбони мадяри кажуть, що німецький уряд зарядив евакуацію Берліну.

РОСІЙСЬКА ОФЕНЗИВА НА ВІТЕБСЬК І МІНСЬК

ЛОНДОН. — Червона армія відсвяткувала третю річницю нападу Німеччини на совєтський союз почитанням офензиви в напрямі білоруських міст Вітебська й Мінська, з котрих перше німці перемінили на сильну фортецю. Совєтські війська добилися вже до вулиць Вітебська. Офензива, що розтягається на 325 миль широкий фронт й концентрується коло міст Вітебська, Орши, Могилева, Жлобина й Рогачева, відобрала вже німцям кількасот місцевостей.

Рівночасно совєтська офензива проти Финляндії поступає далі нестримно наперед.

„ЗВЬОНЗЕК ПАТРІОТУВ ПОЛЬСКІХ" У МОСКВІ ЗАКЛИКАЄ ПОЛЯКІВ ДО БОРОТЬБИ

Московське радіо проголосило заклик „Звьонзку патріотув польскіх" у Москві підняти тепер зброю проти німців ,бо мовляв „тепер починається битва за прогнання зненавидженого наїзника з нашого краю". Говорив заклик ,що на поміч повстанцям проти Німеччини йде „100,000-на польська армія, котру піддержує союзна червона армія".

АДМІРАЛ НИМИЦ ПРО АМЕРИКАНСЬКУ ПЕРЕМОГУ КОЛО МАРІАНАС

ПЕРЛ ГАРБОР. — Адмірал Честер Нимиц заявив у своїм комунікаті, що остаточні підрахунки з останнього бою з японцями коло островів Маріанас показують ,що американці знищили 747 японських літаків. Вони також ушкодили 2 літаковози й один транспортовий корабель більше, ніж було передтим подано.

Американські втрати виносять 151 літаків і 98 летунів.

Американські маринарі й вояки далі посуваються на Сайпані.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY, N. J.

Чи все ще сфери впливів?

У писаннях московських ґазет з приводу річниці війни проти Німеччини попали між іншим помічення, що дату починання аліянтської інвазії західної Европи вирішено було на конференції Рузвелта, Чорчила й Сталіна в Тегерані. Це розкриття щоправда дещо доповняє образ теґеранської конференції, але властиво нічого нового не говорить, бо з комунікатів тої конференції ми всі знали, що, якщо має бути інвазія Европи, то її дату певно встановлено в Тегерані.

Зате справжнім розкриттям невідомих фактів про теґеранську конференцію можна би назвати те, що пише відомий французький журналіст Пертінакс у „Ню Йорк Таймсі" на вияснення замітного факту, що совєтський комісар заграничних прав Молотов відмовився визнати Французький Комітет Національного Визволення, на котрого чолі стоїть ґенерал Де Ґол, тимчасовим урядом французької републики. Ця відмова була деякою політичною сензацією зогляду на те, що совєтський уряд власне до такого визнання Де Ґола схилявся, у протиставленню до урядів Злучених Держав і Британії, котрі такого визнання комітетови Де Ґола явно відмовляли.

Всі питалися: яка причина такого повороту в совєтській політиці? Справа набрала ще більшого розголосу, коли, стрінувшися з відмовою совєтського уряду ґенерал Де Ґол кинувся між представників менших держав, і незадовго добився визнання, або принаймні обіцянки визнання, від пятьох з них, між іншим від польського уряду на вигнанню. Це ще більше зацікавило публіцистів і політиків причиною нової совєтської політики.

Пертинакс має на це питання знаменну відповідь. Каже він, що відмовляючи комітетови ґенерала Де Ґола визнання, совєтський уряд дав до зрозуміння, що він не вважає Франції сферою своїх впливів. Іншими словами, він не є зацікавлений, себто для нього це байдуже, що буде [illegible] Францією, і через те він не думає висказуватися в цій справі, оставляючи це для тих, які цею справою до живого зачіплені, для яких Франція лежить у межах їх сфери впливів, отже Британія й Америка. Таким поставленням справи совєтський уряд рівночасно зазначив, що він жде, що в подібний спосіб поступлять супроти нього уряди Британії й Америки, як буде йти за краї, що лежать у сфері російських впливів, отже передусім у східній та південно-східній Европі.

Пертинакс каже, що це не тільки політика совєтів, але й політика Америки й Британії, та що власне в Теґерані прийшло до порозуміння щодо поділу впливів в Европі, себто що кожній з великих держав признано певну округу, де має рішати виключно її воля.

Покищо це тільки опінія Пертинакса, що як звісно, може бути помилкова. Одначе воно може бути й противно, а як заінтересовані уряди не подбають за її заперечення, то в світі може поширитися переконання, що й в цій війні політика великих держав іде далі старими дорогами поділу світу на сфери впливів і рівноваження сил, що довели світ тепер до лячної ґльобальної війни.

Стратеґічна купівля

У Вашингтоні існує мало знана урядова корпорація, яка закуповує спокійно крам вартости цілого біліона долярів на воєнні потреби Америки. Є це Юнайтед Стейтс Комершел Корпорейшен — **Торговельна Корпорація Злучених Держав.**

Ця корпорація веде безпощадну економічну війну проти Німеччини й Японії по цілому світі. Маючи готівку в кишени, представники цієї корпорації можуть дістатися там, куди замкнені двері для приватних аґентів. Отже вони заганяються в густі джунґлі південно-американських країв, у непрохідні корчові околиці Австралії, в околиці неботичних Гімаляїв, а навіть і до прифронтових місцевостей етропейських країв.

Торговельна Корпорація Злучених Держав повстала в 1942 р. як помічна орґанізація Ріконстрокшен Файненс Корпорейшен для поширення праці в чужинних краях. — Вона саме переводить головні закупна для уряду поза границями Америки.

Предсідником цієї корпорації є Адміністратор Заграничної Економії Ліо Кравлі. Корпорація в першу черґу купує сирі матеріяли і готові вироби з невтральних країв не лише тому, що вони були потрібні для Злучених Держав, але й тому, щоб вони не попали в руки наших ворогів, Німеччини чи Японії. Саме тому, що ці закупна переводяться для воєнних причин, вони остаються тайною подібно, як тайною є ціла воєнна стратеґія. Деякі вироби привозять до Америки, а деякі остаються поза границями. Та всеодно, де ці матеріяли перетримується, треба признати, що недостачі у виробі амуніції наших ворогів треба в багато випадках зарахувати на діяльність Торговельної Корпорації Злучених Держав.

Важною ділянкою праці в початках цієї аґенції було висилання краму на острови південного Пацифіку для тамошних мешканців. Це в більшій частині напів дикі люди, що не хочуть працювати, бо в їхньому підсоню природа така буйна, що дає їм спромогу заспокоїти їхні конечні життєві потреби без праці. Отже не можна було спонукати їх до праці для аліянтського воєнного діла заплатою грошей. За гроші вони хіба могли дістати там харч, який для них не має більшої вартости. Аж попали на спосіб аліянтські представники, як цих людей запрягти до роботи. Завважали, що мешканці цих островів любуються в різних забавах, виробах для домашної вигоди та прикраси для убрань. Отже згадана американська аґенція почала доставляти велику кількість таких витребеньок для тубильців і в такий спосіб вони стали до потрібної праці.

Після того, як Торговельна Корпорація виявила свій хист у викуплюванню матеріялів, щоб їх не захопили вороги, уряд доручив їй переводити великі імпорти до Злучених Держав. Ці імпорти стали такі важні, що в деяких випадках вони стали чинником в загальній воєнній машині Злучених Держав. Навіть теперішні американські харчі відчувають тепер імпортову діяльність Торговельної Корпорації. Понад це вона підпомагає продукцію бляхи в Болівії й бельґійськім Конґу в Африці; доповняє припаси американської міди, підтримує продукцію хініни в краях південної Америки; хініна дуже важна тим, що стримує малярію, а головні території де находиться хініна опинилася тепер під Японією. Дальшою діяльністю цеї аґенції є діставати прядиво на шнури й мішки з Далекого Сходу; привозити з тропічних околиць дерево бальза для виробу малих літаків і ратункових лодок для кораблів; вишукувати ліпші роди кварцових кристалів та грубих покладів міди — а оба ці матеріяли потрібні до виробу радарів, радіових апаратів і інших електричних приладів. Загалом можна сказати, що Торговельна Корпорація привозить в Америку сотки продуктів чи сирих матеріялів з Африки, Індії, Австралії, Китаю й островів на Тихому океані.

Докладно годі оцінити діяльність цеї аґенції з огляду на воєнні тайни. Та всетаки звісно, що в 1943 році вона привезла в Америку товарів [illegible] долярів на загальну [illegible] 3.7 біліонів усіх імпортів до Злучених Держав.

З огляду на це, що повоєнна економіка мусить ще через якийсь час залишитися під контролею уряду, то й Торговельна Корпорація буде продовжувати свою діяльність. Їй то припаде роля також розпродувати в чужих краях надвишку матеріялів, які тепер випродукується в Америці для воєнних потреб. Їй до помочи стане окремий комітет, котрий розгляне яку ділянку дільности призначити для цієї аґенції.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ПРОЄКТ ПРАВИЛ ТРАНСКРИПЦІЇ АНГЛІЙСЬКИХ СЛІВ ПО УКРАЇНСЬКИ

У нашій статті про потребу усунення замішання при транскрипції англійських слів по українськи, що була поміщена в 81. числі „Свободи" (з 27. квітня 1944 р.) редакція зобовязалася подати і свій погляд про цю справу, якщо інші українські робітники пера покажуть охоту взяти цю справу під публичну дискусію. Хоча українські робітники пера такої волі ще ніде не проявили, редакція порушує сама перша цю справу, бо припускає, що можливо вони ждуть від нашої редакції як від ініціятора першого поляду в цій справі.

На погляд редакції „Свободи" першою справою щодо траскрипції англійських слів по убкраїнськи є довести до якоїсь одноцілости. Треба старатися дійти до такої системи, на яку моглиб згодитися всі, а згодившися на неї, її консеквентно придержуватися.

Того роду результат можна досягнути хіба дорогою компромісу між розбіжними системами. Не можна тут консеквентно безпардонно держатися тільки одної засади, бо ледво чи можна до неї прихилити всіх людей.

Суперечка в цій справі може бути, як сказано в першій статті, між людьми, які хотіліб писати англійські слова по українськи, йдучи за звуками англійських слів, та між людьми, що в тій справі хотіліб іти за буквами англійських слів.

Основа транскрипції — писати за звуками.

На наш погляд, в основу української транскрипції англійських слів може лягти тільки засада транскрипції за звуками. Виходить це консеквентно з правила модерного українського правопису писати за звуками (*за правилом: пиши, як чуєш*). Коли ми пишемо так українські слова, то так треба й писати й чужі, в цьому випадку, англійські слова, коли ми їх уживаємо в українській мові.

Так саме поступають і інші мови. Виїмок можуть вони робити тільки для тих чужих мов, котрі вживають такої самої азбуки; наприклад, англійська мова може легко перебирати до себе слова всіх тих мов, що подібно як вона, вживають латинської азбуки; вона пише французькі, італійські, польські слова, як це можливо, так як пишуть французи, італійці й поляки, полишаючи вже [illegible] як [illegible] чуже слово вимавляється. Українська мова такого правила щодо слів англійської мови примінити не може, бо українська мова вживає іншої азбуки, а англійська іншої. Через те, англійська мова, переймаючи якесь слово з української (або іншої мови, що вживає іншої, а не латинської азбуки), мусить його відразу транскрибувати за звуками своїми, латинськими буквами; через те саме й українська, *перебираючи слова* з англійської мови, мусить їх переписувати своїми буквами, слідкуючи за звуками цих слів в чужій (англійській) мові.

Тому при переписуванню англійських слів в українській мові треба *передусім утвердити*, як такі слова по англійськи вимавляються. Для цього, звісно, може послужити якийсь добрий словар англійської мови (такий як: Вебстера, Фанка й Ваґнелса, Сенчюрі, Оксфордський). Діставши такий добрий словар англійської мови, треба очевидно потім навчитися, як в даному словарі читати вимову поодиноких слів (пізнати його „ключ вимови").

Найшовши вимову даного слова в словарі, можна приступити до саме стивого завдання переписувати звуки того слова українськими знаками. Завдання це має ті труднощі, що звуки англійської мови не зовсім відповідають звукам, які ми зазначуємо різними буквами української азбуки, себто не відповідають українським звукам.

Як переписувати шелестівки.

Ще найменше труднощів стрінемо в цьому зглядi з шелестівками. Багато англійських шелестівок меньше-більше подібні до українських. Назагал, англійське **"b"** („бі") можна переписувати українським „б", **"d"** через „д", **"f"** через „ф", **"k"** через „к", **"m"** через „м", **"n"** через „н", **"p"** через „п", **"r"** через „р", **"s"** через „с", **"t"** через „т", **"z"** через „з". Одначе, звісно, і тут не бракує виїмків: з одного боку нераз такі шелестівки читаються зовсім інакше, як пишуться, деколи їх зовсім не читається. Інколи й таке буває, що читається в деяких словах шелестівки, яких там зовсім не написано (як наприклад шелестівку "r" у словах: colonel, Maugham; звісно, в таких випадках, треба по українськи писати таку шелестівку, хоча в англійській мові її не пишеться.

Пишучи замісць англійських шелестівок українські, ми не звертаємо на це великої уваги, що малощо не кожна з них не зовсім відповідає відповідаючій їй українській шелестівці. Ми всі знаємо, наприклад, що англійське „ар" і українське „ер" інакші, властиво не зовсім ідентичні звуки; та цього ми зазначувати не збираємося, бож і ті, що добре знають по англійськи, інакше будуть вимовляти "r", коли вони походять з південної Англії, а інакше, як вонни зо Шкотії. Ми робимо те саме й в українськім правописі, пишучи однакове „р" і там, де ми вимавляємо його твердо, і там, де деякі діялекті української мови вимовляють його мягко.

Спеціяльні труднощі будемо мати з тими англійськими шелестівками, що їх треба вважати питомо англійськими; Першою з них очевидно буде ця зубна шелестівка, котрої не було в старій римській мові, чере що для написання її англійці вживають двох латинських букв: **th.** Українська мова такої шелестівки теж не знає, і тому замість неї треба писати [illegible] чу. [illegible] дається твердо, як „д", раз мягко як „т", то й по українськи треба переписувати цю шелестівку або через „д" або через „т". Отже в слові "other" будемо на місце "th" писади „д", а в слові "athlete" замісць "th" напишемо „т".

Неменшу трудність справляє спеціяльний англійський звук, значений буквою **"w"** („доблю"). Багатьох з нас знає цю букву з інших мов напр. польської та німецької, але в англійській мові ця буква має зовсім іншу вартість. Вона означає щось немовби двозвук „уо", себто дві голосівки, вимовлені разом як одна. Звідти й пішли спроби деяких українських *письменників* так і писати; наприклад, Юліян Бачинський у своїй крижці про українську іміграцію писав: Делауер, Уешінґтон, Уилкис-бери. Ці спроби не вдержалися певно з тої причини, що українці не привикли вимовляти двох голосівок як один склад, а можливо вони відчували, що це ближче до англійської мови сказати відмінну шелестівку, але дати один склад, як це є в англійській мові, ніж сказати навіть більше зближені звуки, але для їх вимови вжити два склади, де в англійській мові є тільки один. Хоч би було й інаше, краще в цьому зглядi відступити від правила консеквентного слідкування за звуком та піти за утертим уже звичаєм переписувати таке „доблю" через „в". Тому й транскрибувати слова Washington і Winnipeg будемо починати з „В".

Звісно, що з такої траскрипції вийде та недогода, що через „в" будемо трасюрибувати раз "v" („ві"), раз "w" („доблю"), але на це ніякої ради відай нема, як нема ради на те, що за нашим „ф", може стояти англійське "f" або "ph", за „с" англійське "s" або "c" („сі") "ps" і т. д. У звязку з англійським „доблю" треба звернути увагу на інший спеціяльний англійський звук, котрий англійська правопис віддає комбінацією цеї букви „доблю" з буквою „ейч" (wh). При вимові цеї комбінації чуємо звичайно вперед другу букву, а доперва потім першу. Тому, де це так дійсно є, радимо "wh" траскрибувати українською азбукою через „ґв".

У подібний спосіб радимо передавати і інші комбінації звуків, котрі передається через різні подібні комбінації букв, наприклад у словах: relinQUish, penGUin, QUeen, anGUish, vanQUish, і т. д. Там усюди порадно булоб ужити комбінацій: „кв" або „ґв".

Букву "l" радимо передавати нашим „л" без змягчування. Тому радимо закинути старокраєвий звичай передавати слово "lady" через „лейді", а радимо писати: лейді. Правда, в деяких англійських діялектах це „л" може бути дуже мягке, майже наше „ль", але з огляду на те, що це не загальна вимова, радимо її не вживати. Де в англійській мові загально вживається змягченого „ел", радимо трнаскрибувати його через змагчене „л". Тому треба писати тверде „л" *при транскрипції слова* „lamb", а мягке при транскрипції слів million, llama, William, Luna etc.

Де "s" читається як „з", радимо писати „з". Наприклад при транскрипції слів: Windsor, Brisbane. Коли приходиться так транскрибувати „ес" після „ді", то читач легко міг би читати „д" й „з" разом, як українське „дз" (як, наприклад, у слові „дзюб"). Англійська комбінація цих звуків не зливає обох в одно, але мова знає таке зілляття двох звуків хоча рідко (наприклад у слові: adz); звичайно вона відрізняє звук „д" від „з" і через те Windsor це не „вин-дзор", а „винд-зор". Та по українськи ледво чи вдасться цю різ[illegible] ними апострофу: вид-зор. Інакше прийшлобся хіба її іґнорувати.

Де англійська мова вживає піднебінної полуголосівки **"y"** для змягчення передньої голосівки, там ми будемо просто писати українські мягкі голосівки: я, є, йо, ю (порівн: Yale, yawl, Yellowstone, yore, York, youth Yule).

Де в англійськім письмі попадають подвійні шелестівки, а вони, як це звичайно, як подвійні не вимавляються, там по українськи порадно писати тільки одну шелестівку. Як *ми пишемо*: місія, проґрес, адреса, через одно „с", як ми пишемо: телеграма, програма, сума, через одно „м", коректа й територія через одно „т", „ілюстрація" й „ілюмінація" через одно „л", так ми повинні тракскрибувати й "Winnipeg" і "Connecticut" через одно „н", William через одно „л", "territorial" через одно „р", і т. д.

Зовсім природна річ, що ми не будемо оглядатися на те, як саме пишеться даний звук по англійськи, і будемо часто писати по українськи той самий знак, хоча в англійськім письмі там будуть стояти різні знаки. Ми будемо все писати „ш", хоча по англійськи може бути написано: sh (ship), ss (issue), ce (ocean), tion (nation), ch (machine). Ми напишемо по українськи „ж", де тільки почуємо такий звук, якби він не писався по англійськи (leisure, azure, seizure, vision). Напишемо теж „дж", де його почуємо: jet, gin, gist, judge, pidgeon. Так само напишемо „ч"(де його почуємо: chin, church, watch.

Будемо теж пропускати при транскрипції букви, хоча вони написані, коли вони не читаються. Наприклад, при транскрипції імени стейту Connecticut треба пропустити друге „ci", бо воно не читається.

(Кінець буде).

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

1)

І дасть Вам Утішителя, Духа Правди, котрого світ не може приняти, бо не видить Його, ані не знає Його.

Правдиво, правдиво кажу вам, плакати і ридати будете ви, а світ же веселитисьме, та смуток ваш на радість обернеться.

Більшої любови ніхто не має, як Той, що душу свою положив за друзів своїх.

(Іоан XIV—16-17, XV—13, XIV—20.

Перша частина.

Початок другого десятьліття наших часів зазначився надзвичайними явищами у природі і старі люди віщували з того великі нещастя...

Явилася комета, на небі бачили якісь таємничі знаки, місяць часто сходив немов облитий кровю, а на останку, після рокової тринацятки, вся Европа бачила повне затьміння сонця.

На Україні по обох боках російсько-австрійського кордону через кілька років був небувалий урожай...

Завважуючи нарушення порядку у природі, люди ждали тогож і в житті. Столітні діди, сумно похитуючи головами, говорили переконуючо:

— Не споживе людство того хліба спокійно... Небесні знаміння віщують війну...

Селяни слухаючи річей досвідчених життям старців і собі повтаряли занепокоєно:

— Кажуть — війна буде...

А по містах інтеліґенція читала і перечитувала неясні звідомлення хитрих політиків, завважувала поступінне посування на захід російських полків і дивізій і, боязко оглядаючись, перешіптувалась таємничо:

„Наверно война будет"...

Очі міста і села мимоволі зверталися на захід, звідкіль найскоріше можна було сподіватись небезпеки. Розбурхана уява міського шумовиння далекі гуркоти грому приймала за гуркіт австрійських гармат...

Але ніщо не нарушувало повсякденного спокою. Захід мовчав. Тривожне вижидання міст замінила погоня за наживою, пиятика, розпуста... Багачі з кодлом потяглися до Рівієри, Монте-Карло, Парижа витрачувати видушені з бідноти гроші, їхні прибічники псували папір по незчислимих установах, а заспокоєне село віддавалося споконвічним клопотам про завтрашній день. Все увійшло у свою колію, сміялося над даремною тривогою — одні лиш сивоволосі старці не піддавалися загальним ілюзіям...

— Ця тишина перед великою бурею — казали. — Небесні знаміння ніколи не минуться дарма... Ось побачите!...

І знову трівога опанувала слухачів. Та лиш на короткий час... Чим далі пророцтвам старих переставали вірити й селяни, а там і сміятись почали. А ті сумно все ще перестерігали:

— Смійтесь, смійтесь, колись плакати будете... Спомянете наші слова!...

Так надійшла косовиця. Вже в перших днях липня стала відома Сараєвська подія і знову занепокоїла селянські голови. Всі напружено ждали вибуху і коли прийшов той час, загал зустрів цю вістку спокійно, як щось таке, що неминучо мало статись... Грізна політична ситуація розрядилася першими вибухами грому в Сербії, чим день захоплювала все ширші обрії і внедовзі вся Европа опинилася у кривавому огні.

I.

Найвеселішими місяцями для селян на Україні безумовно є липень і серпень — місяці збору урожаю. Воно і не дивно. Весною селянин непевний плодів своєї праці; оре, сіє, а в голові рояться думки-молитви — щоб посухи не було, щоб град не вибив, знов же щоб і надмірні дощі не пошкодили. Та так не покидають подібні думки людини через ціле літо. За те якаж радість у жнива! Вийде у поле, а там наскільки зір охопить золотом переливаються широкі лани жита, пшениці, наче молоко біліє гречка, синіє, мов чудової роботи килим, цвітучий лен... Буде що їсти та і на видатки стане. Аби тільки здоровля та поміг Бог зібрати... І всі від малого до великого працюють в полі. По селах замирає життя. Лиш де-не-де у селі вигляне зза воріт старенька бабуся, та й тій вкучно. І вона радо пішла би в поле, так щож... Мусить же й у дома хтось сторожем зістатись.

Від ночі до ночі працюють селяни не відчуваючи ні спеки ні втоми. Пізно ввечері вертають домів — змучені здавалосяб? Де там! Таких пісень, таких веселих жартів, як у жнива, не почуєте у селі ніколи. Співаючи працюють цілий день і зо співом йдуть домів... Не відчувають ні гризоти, ні турбот питомих так званій інтеліґентній верстві людства. Не бажають вони ні багацтва, не грошей чи ситого, вигідного життя, — не бажалось і витребеньок сучасної культури. вміють вдоволитися малим, а потрібують лиш змоги спокійно жити й працювати, як їм діди-прадіди заповідали. Найбагатші люди світу не дорівняють під цим зглядом селянству, — бо ні один з них не задоволений своїми багацтвами, кожний з них повен заздрости, ненавидить подібних собі, робиться слугою, рабом своїх багацтв замісць ними розпоряджати; кожного з них культурний і гуманний XX вік немилосердно штовхає на шлях стопроцентової наживи, обоснованої на злиднях і крові міліонів людських істот.

Варто покинути Бог знає які вигоди в місті, аби перебути час жнив у селі, полежати на запашному сіні, от так собі, без ніякої думки вдивляючись у блакитну височінь, впоюватись красою краєвидів. На селі не те, що в місті. В місті доброму чоловікові і повернутись немає де, а височезні будівлі пригноблюють дух людини наче тюремна камера... В селіж куди задумав, туди й подався у безмежний простір... На великих лише дорогах простір обмежують поставлені москалями „культурні" верстовики.

(Дальше буде).

З Офісу Воєнних Інформацій у Вашиґтоні

Пята Воєнна Позичка.

Повернувші з боєвого фронту американські вояки, які тепер находяться в військовому шпиталю Валтера Ріда кажуть, що американське населення повинно купувати воєнні бонди і не питати, що далі буде. Це ваш обовязок, кажуть ранені американські герої, що брали участь в битвах в Анціо, Римі, в Адміральтських й Маршалових Островах, в Африці й на Сицилії. Всі вони носять декорацію „пирпл гарт", бо всі були ранені, ранені за те, щоби нам було краще на світі жити.

Рядовики Морис Файнштайн, Честер Ціцьвіч, Джозеф Р. Каферелла, й Ерні Ломбарді, які находяться у вище згаданім шпиталі, сказали таке:

„Якби вояки, ці, яких німці постійно бомбардували і переслідували, мали таку нагоду купувати воєнні бонди, як мають цивілі, то будьте певні, що вони не давались би просити" — сказав один з ранених вояків, що перебув цілу італійську кампанію, не скидаючи з себе шмаття. „Наші вояки не нарікають на те, що їм тяжко приходиться воювати, але роблять все що треба. А італійський нарід також тяжко бідує, і буває так, що в одній кімнаті живе ціла родина. Гей, гей, якби той нарід мав нагоду купувати воєнні бонди".

Другий ранений вояк сказав таке: „Якщо люди не хочуть купувати воєнних бондів тепер, коли відбувається інвазія, то я не можу нічого такого сказати, щоб їх до цього заставити".

Ранені вояки ще сказали таке: Купуючи воєнні бонди, цивільне населення додає нашим хлопцям охоти й енергії на фронті. Отже, коли ви купуєте воєнні бонди пятої воєнної позички, то уважайте, що тим самим ви помагаєте нашим воякам у Франції і на Пацифіку, не тільки кулями й медикаментами, на які йдуть ваші гроші, але й тим, що коли вони дізнаються, що пята воєнна позичка пішла добре, то їм буде приємно. Значить, що широка американська публика є з ними [illegible] коли [illegible], що в день почаття інвазії американці заповнили церкви і молилися, щоби всьо йшло добре, то вони відразу почули за собою силу. Таку силу почують вони за собою і тоді, як довідаються, що пята воєнна позичка пішла добре.

Не забувайте, що в рядах американської армії в Европі й Азії проливають свою кров не тільки ті вояки, яких предки приїхали до Америки першим кораблем, але й ті, котрих родичі прибули сюди шукати кращого кавалка хліба. Є між ними вояки польського, грецького, німецького, італійського, українського, югославського, чехословацького, скандинавського і голяндського походження. Розуміється, що є ще й багато вояків іншої народности, які віддають все, що тльки людина може відати, на те, аби нам було краще жити. Отже, поможім їм перемогти ворога. Покажім, що ми є разом з ними.

Апель до моряків торговельної фльоти.

Заступник Голови Воєнної Морської Транспортації, капітан Едвард Меколей, видав до моряків торговельної фльоти такий апель:

„Моряки торговельної фльоти перші зрозуміли значіння цеї війни. Ви були першими американцями, що добровільно зголосилися до служби, а ваші братя моряки були першими американцями, що віддали свої буйні голови за волю. Завдяки їхній поставі, аліянтські війська вже висіли на французькім побережжі.

„В імени ваших погибших товаришів, я взиваю вас, моряків, що находитесь на суші, вертати до морської служби і докінчувати почату вашими товаришами працю. Ваша Батьківщина й аліянтська сира потрібують вас. Велика кількість моряків пішла до армії й їх місця треба кимось заповнити, бо самі знаєте, що кораблі мусять бути в русі".

Зберігайте товщі.

Офіс Боєвих Інформацій подає до відома загалу, що конечно треба збільшити збирання товщів.

Говориться, що цього року американська промисловість зуживатиме велику кількість товщів й оливи, так що хоч справа з ґліцериною трохи поправилась, то проте американські господині мусітимуть зложити найменше 230,000,000 фунтів товщу. ОВІ каже, що минулого року господині дому зложили трошки менше як 100,000,000 фунтів товщу.

З того виходить, що збір товщу в минулім році рівнався пятьом відсоткам потрібної кількости у воєнній продукції на 1943 рік. Цього року є більша потреба. Кажуть, що тепер треба зібрати 10 відсотків потрібного воєнній індустрії товщу.

Купуйте олій на топливо тепер.

Бюро Контролі Цін просить Офіс Воєнних Інформацій повідомити громадянство, що ті люди, котрі палять оливою, повинні, оскільки це можливо, купувати таку тепер, бо цим в першу чергу випорожнять склади, а друге, що торговцям оливою буде лекше доставити оливу на топливо, як люди замовлятимуть не всі нараз. Памятайте, що тепер всюди бракує робітників і коли замовите оливу зараз, то продавцям лекше буде її доставити.

Плекайте і консервуйте помідори.

Воєнна Адмініістрація Харчів взиває тих, котрі мають городи перемоги, плекати і консервувати якнайбільшу кількість помідорів, бо, як ВАХ вже попередно повідомляла, на основі звіту продуцентів консервових помідорів, наступної осени і весною 1945 року, цих продуктів може нестати. ВАХ говорить, що помідори дуже легко плекати і ще лекше їх кенувати. Тому власне продукуйте якнайбільше помідорів і консервуйте скільки вдасться, і то всюди — в міських городах іна фармах. Памятайте, що в деяких околицях ще й тепер можна плекати помідори, а є і такі околиці, що навіть під осінь не пізно їх продукувати.

Що роблять ветерани.

Офіс Воєнних Інформацій ви[illegible] ветерани цеї війни, та що роблять різні інституції, щоби ветеранам дати заняття. Звіт зроблений на основі інформацій Федерального Бюра Праці при Воєнній Комісії Людської Сили; Адміністрації Ветеранів, Поборової Комісії; Армії Фльоти й Офісу Ремісничої Реабілітації при установі Федерального Забезпечення.

В звіті говориться що:

Ветерани теперішної війни вертають до праці в промислі по 70,000 людей місячно. Більшість зних стає до праці у воєнній індустрії.

В лютім і березні 1944 року більше як 74,000 ветеранів вернули до праці в цивільній індустрії. Роботу дістали при помочі Федерального Бюра Праці.

Більшість ветеранів шукає іншої праці ніж та, яку вони виконували перед вступленням до військової служби. Від першого травня 1940 дотепер тільки 25 процент ветеранів теперішної війни вернуло до тої праці, яку вони робили перед вступленням до армії.

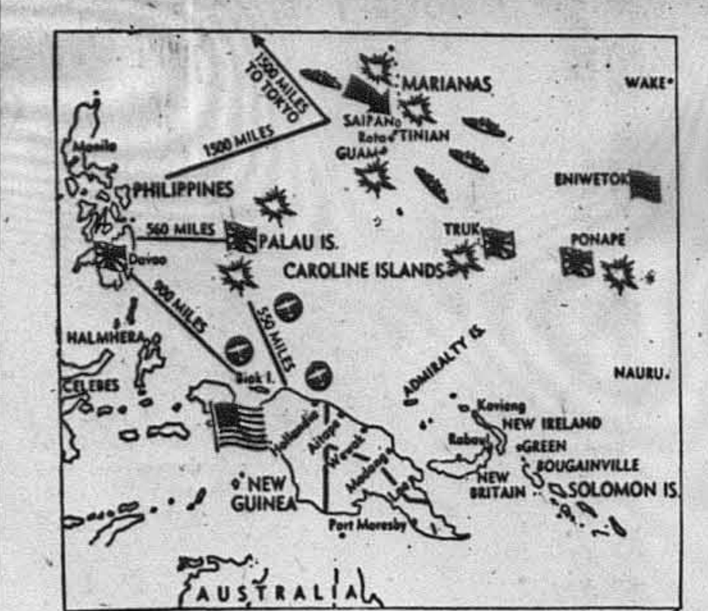
Відправлені з військової служби ветерани мають право 1) вернути до тої самої праці, де ветеран був занятий перед вступленням до військової служби. 2) Мають право безплатного лікування, на пенсію нездібних до праці, і на безплатну науку ремесла. 3) Ветерани мають право жадати помочі при шуканні нової праці.

Рум з Західних Індій.

Вашинґтон. — Рада Воєнної Продукції подає до відома, що вже видано дозвіл на імпорт 4,480,000 ґальонів руму з французьких Західних Індій. Цей рум буде спроваджений до Америки впродовж трьох місяців. Вже робиться підготовка до того, щоб можна доставити покупцям.

Продукція пшениці.

Вашинґтон. — Воєнний адміністратор харчів, Марвин Джонс, заявив, що в 1945 році Америка матиме від 67 до 70 міліонів акрів пшениці. В 1943 році американські фармери засіяли 55 міліонів акрів пшениці, в 1944, кажуть, є засіяних 67 міліонів акрів, а в 1945 р. буде 70 міліонів акрів пшениці.

УДАР ПО ЯПОНІЇ.—Стріла вказує передній пост Японії на Тихому океані, по якому недавно Америка вдарила з великою силою. На просторі між Филипинами й Маріанас недавно зобачено цілу японську фльоту.

„В кігтях двоголового орла".

Зачинаємо друкувати в „Свободі" як фейлетон повість Олександра Лугового з часів першої світової війни під заголовком „В кігтях двоголового орла". Права автора застережені на підставі закону про авторську власність, („капірайтед"), отже не вільно буде її передруковувати в Америці нікому без дозволу автора. Наскільки між Злученими Державами Америки й іншими краями існує міжнародне порозуміння в справах „капірайт", не вільно буде передруковувати цеї повісти і в інших краях без нараження на судове поступовання. Це так з законного боку.

Ця повість не є така, як це звичайно буває, що є герой повісти, і до нього все достроюється; тут важні події з першої світової війни, в якій герой бере чинну участь. Ось ті події герой переживає, над ними дискутує і під їх впливом переформовує свій світогляд.

Тлом цеї повісти є недавно [illegible] рішних новинок з боєвих фронтів. Для того, хто інтересується географією українських земель буде інтересним приглянутися території України, на якій відбуваються походи російсько - австрійських військ.

Важне для людей українського походження є відношення української багатшої верстви до московської верхівки, котра, хоч-жила у взаємних дружних відносинах, то всетаки не приймала українців за своїх. Українська кляса багатіїв почуває спільність національних інтересів з українським селянством і тому радше дружиться з українськими мужиками, ніж з московськими поміщиками. Тому, що в Галичині майже не було українських дідичів, ми не маємо повістей з життя й діяльности цеї кляси, і пересічний читач мусить наперед вдуматися в настрій і переживання дідича - українця при стрічі з українськими селянами з одного боку, а з московсько-російською багатшою верствою з другого. Для людей чисто хлопского наставлення, якими є пересічна українська маса, чи то в Україні, чи то на еміґрації, це буде теж деякого роду обявленням.

Для людей українського роду повість важна тим, що герой є свідомим українцем в царській російській армії; йде на війну як старшина козацького полку і глядить на воєнні події не лише із вселюдського становища, але теж із становища суто українського.

Ми читали досі багато про воєнні переживання українців з Західної України, з яких можна пізнати, як глядіти на відродження українського духа серед воєнного положення з точки погляду галичан, отже, так би мовити, глядіти на Київ зо Львова. У повісти Лугового справа мається навпаки: Придніпрянець, що попав у війну як офіцир царської російської армії, переходить із своїм полком в Галичину, приглядається національній свідомости західних українців, відчуває свою спільну національну приналежність, звертає на це увагу свойому оточенню, наскільки може вставляється за українців у свойому полку і на занятих Росією українських землях і формує у собі світогляд українського державника.

Коли читач зверне увагу на цю повість з такої точки, то буде пильно слідити за переживаннями старшини українця при царськім війську і за його спостереженнями на галицькім ґрунті.

Автор згадує теж імена командантів, ґенералів та інших провідних людей зчасу першої світової війни і тим повість набирає в деяких місцях характеру хроніки. Ця повість дасть отже нагоду неодному читачеви перевірити та пригадати собі історичні події з першої світової війни. Тому, що герой повісти є військовим старшиною і командантом військової частини, у повість вплітається також основи воєнної стратеґії, а це для читача-ляїка є наче практична лекція воєнного діла, яка може придатися для розуміння тепе-

Крім цього є у повісті міркування героя на загально людські теми, а саме: Про недоцільність війни про її жорстокість, про її несправедливість. Очевидно, що на це не треба глядіти з американської точки, бо американці боролись і тепер борються за здійснення вселюдських ідеалів. Але з точки погляду колишнього „російського українця" як члена поневоленого народу і то поневоленого панами й багатіями, котрі воюють за закріплення й поширення своєї влади, ці думки героя повісти є ровсім природніми, а крім цього вказують на переконання вояків, які брали участь в тогочасній війні.

З ЖИТТЯ ҐРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Ювилейне Свято.

Наша громада святкувала врочисто 50-ліття Українського Народного Союзу в неділю дня 28. травня 1944. В трьох католицьких і двох православних церквах відбулися панахиди за померших членів У. Н. Союзу. Таку панахиду відправив рівнож о. Дармоць в Гемонд, Індіяна. В церквах були рівнож відповідні проповіди достосовані до хвилі свята, в яких стверджувано ту велику велич У. Н. Союзу, що потрафила 50 літ встоятись, закріпитися і стільки добрих діл для своїх членів і всього українського громадянства вчинити.

Святочний концерт відбувся в школі Шопена. На концерт приїхали союзовці з Ґемонд, Ґері, Іст Шікаґо, Гаювей і Джолієт. Були не лише секретарі відділів, якто звичайно буває, але й інші урядники та рядові члени, що не лише на концерті були, але були й на ювилейній вечері.

Концерт випав надсподівано гарно. Була добре дібрана програма. На концерті перший раз серед української публики виступив „свистун" (віслер), якого всі найкраще полюбили, бо ще ніколи такого дива не бачили.

В концерті взяли участь: оперовий співак Олександер Кульпак, Лілія і Олена Опихані, молода надійна піяністка, панна Елва Барабаш, Олена Мазурик і п. Теофіль Ольшанський зі своєю трупою панночками, Стефанією, Марією і Оленою Брудні та панною Ендзьо.

Союзовий гимн віддеклямував п. Михайло Баран. Музична програма була отже дуже багата і добре переведена.

Були привіти від ґубернатора стейту Ґріна, мейора міста Келі, а від литовців прийшов д-р Михайло Вайдила, який в дуже острих і ясних словах ствердив, що українці і литовці колись спільно жили як приятелі, що шанували свободу. Їх життя все опиралося на правді. Через те ними нині заповнені сибірські тюрми і німецькі концентраційні табори. Та щастя є змінчиве! Прийде певно час, що українці і литовці знова заживуть вільним життям, та не треба тратити надії, що вже все пропало і світ проти нас!

Вступне слово мав головний контрольор Роман Смук. Говорили ще, головний радний Тарас Шпікула та головний контрольор Степан Куропась. Підчас промови головних урядників, на сцені засіли урядники 22-х відділів У. Н. Союзу, як живі свідки того великого діла, що впродовж 50 літ творилося по всіх громадах, де лише жили наші люди.

Дуже повчаючу і відповідаючу повазі хвилі промову мав головний предсідник У. Н. Союзу п. Микола Мурашко. За 45 мінут своєї промови він перейшов вкоротці все те, що У. Н. Союз переходив впродовж 50 літ. Стверджував факти відносно зросту орґанізації, не поминав і тих перешкод, які приходилося У. Н. Союзови поборювати. Заповів У. Н. Союзови світлу будучність. Його промова була доброю лекцією і видно дуже цікавила слухачів, бо публика дуже уважно слухала його і стежила за кождим його рухом. А з практики знаємо, що як наші люди не полюблять промови чи промовця, то зачинають метушитися! Від Українського Робітничого Союзу витав ювилята п. Микола Стахняк, а на бенкеті головна радна пані Катерина Доманчук. Вечер провели союзовці при добрій вечері, промовах і жартах в домі відділів У. Н. Союзу.

Перейшов ювилей 50-ліття, ще раз треба ствердити, добре. Це однак лише вступ до Ювилейного Свята, що має скінчитися Новим Роком. Добре є мати концерт, виголошувати промови, бенкетувати. Навіть потрібним є це до збудовання моралі, про яку тепер дуже дбається! Та головною ціллю ювилейних свят є нові члени, яких треба дістати. Як будуть члени, то це буде найкращим дарунком, яким ми звичайно обдаровуємо тих, що мають роковини! Шікаґовські відділи працюють над новими членами. Нема відділу, що не зєднав би нових членів в тому році. Останіми часами Братство св. Юрія, відділ 379. У. Н. Союзу веде перед.

В понеділок дня 29. травня відбулися ще орґанізаційні збори У. Н. Союзу, на яких головний предсідник був дуже „бизі", бо мусів давати пояснення на різні союзові, а навіть й загальноукраїнські справи, про які його члени питали.

Ще мушу ствердити один дуже радісний прояв в українському життю, що мав місце підчас ювилейного концерту. Було на концерті 5 священиків католицьких і православних, чого в нас не бувало!

Степан Куропась.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

БЕРУТЬ НАЦІСТІВ У КЛІЩІ.—Могутні аліянтські машини стаскають серце Німеччини з трьох боків. Карта показує війська генерала Айзенговера на французькім побережжю, аліянтську восьму й пяту армію в Італії та 5 мілйонів совєтських вояків, що напирають за сходу.

Книжечка з порадами для вояків і їх родин

Комітет Громадських Справ (Поблик Аферс Коміті), що видає інформаційні книжечки про важні злободенні питання, випустив щойно у світ нову брошурку, цим разом для вояків і їх родин. Брошурка має 32 сторінки й називається „Факти й Поради для Чоловіків і Жінок на Військовій Службі". В ній зібрані, у приступній формі, відповіді на різні питання, що турбують асентированих та добровільних вояків і жінок та дівчат, що служать в армії і фльоті.

Автор книжечки, Даллас Джонсон, зібрав в ній вказівки про всі важніші турботи вояка: що робити, як залишена дома жінка сподіється дитини, як порадити собі, коли компанія хоче забрати невиплачену на час холодільню, як найти кватиру підчас відпустки, та де взагалі шукати приватного помешкання. Він теж пояснює особливі права і привилеї осіб на військовій службі та вказує, як з тих прав користати.

Окремий розділ книжечки присвячений правним порадам: як влаштувати справи дома, щоб родина могла легко ними завідувати; як полагодити такі справи, як довги, умови про чинш чи наєм, податки, асекурацію та як складати тестаменти.

Вояки й їх родини мають право на ріжні вигоди, якщо знають про них і їх домагаються. Вони можуть дістати асекурацію по дешевшим оплатам ніж цивільні люди. На залізницях можуть їхати в обидві сторони за ціну проїзду в один бік. Вони можуть навіть відбути університетські курси за половину звичайної оплати.

В книжечці подані також вказівки, як можна дешево прожити у цей трудний час при існуючих високих цінах. Там подані поради, де і як купувати харчі, одежу та предмети хатньої обстановки. Також є вказівки, де і як шукати за помешканням та скільки за них платити.

Розділ під заголовком „А колиб Вам що сталось" пояснює, що буде зроблено на випадок, якби вояк був ранений, хворий, дістався до неволі, пропав без вісти або згинув. В ньому подані приписи про те, як зголосити домагання, які документи потрібні для цього та як виповняти потрібні формулярі, щоб оминути непотрібну проволоку.

Кінцевий розділ про те, що робити „Коли скінчиться військова служба" пояснює, яка є відхідна заплата та як її дістати, подає всілякі можливости дальшого образовання та фахової науки, перечисляє всілякі права й вигоди, що прислугують ветеранам, та дає вказівки щодо найважнішої справи — як найти працю і вернути до нормального цивільного життя.

Всі поради основані на точній провірці, яку автор зробив вкупі з відповідними властями і громадськими установами, так, що нема сумніву щодо їх правдивости. Книжечку можна дістати за ціну 10 центів, які треба післати на таку адресу:

PUBLIC AFFAIRS COMMITTE, Inc.
30 Rockefeller Plaza,
New York 20, N. Y.

Загальна Рада—ФЛІС.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. Я ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 994. Пращання.

Хитрою тактикою Тарзан вивів своїх вояків цілих з горіючої кватири нацистів. „Тепер їх сила тут знищена", говорив він; „моя місія скінчилася".

„Але ви останетесь з нами?" спитався Д'Арнот.

Тарзан потряс головою. „Я зайшов далеко від рідного краю. Мушу вертатись".

Але доля рішила знову покерешувати пляни Тарзана.